

Briselē, 2026. gada 13. maijā
(OR. en)

9116/1/26
REV 1

**Starpiestāžu lieta:
2026/0068 (COD)**

**COMPET 555
IND 326
MI 454
MAP 105
FDI 11
TRANS 299
CLIMA 254
ENV 486
ENER 239
ECOFIN 602
UD 136
POLCOM 170
CODEC 875**

PIEZĪME

Sūtītājs: Padomes Ģenerālsēkretariāts
Saņēmējs: Pastāvīgo pārstāvju komiteja / Padome

Temats: *Gatavošanās Konkurētspējas padomei (Iekšējais tirgus, rūpniecība, pētniecība un kosmos) 2026. gada 28. maijā*
Industriālās attīstības paātrināšanas akts: kā vislabāk izmantot piekļuvi vienotajam tirgum ar Eiropas preferences un mazoglekļa prasību starpniecību
– *politikas debates*

Gatavojoties politikas debatēm Konkurētspējas padomē 2026. gada 28. maijā, pielikumā pievienota prezidentvalsts sagatavota informatīva piezīme “Industriālās attīstības paātrināšanas akts: kā vislabāk izmantot piekļuvi vienotajam tirgum ar Eiropas preferences un mazoglekļa prasību starpniecību”.

Industriālās attīstības paātrināšanas akts (IAA): kā vislabāk izmantot piekļuvi vienotajam tirgum ar Eiropas preferences un mazoglekļa prasību starpniecību

Konteksts

ES apstrādes rūpniecības nozare 2024. gadā veidoja 18,3 % no nodarbinātības Eiropas Savienībā (jeb 30 miljoni cilvēki) un 14,3 % no ES IKP, vienlaikus radot arī 26,2 % no ES siltumnīcefekta gāzu emisijām. Tāpēc tai ir būtiska nozīme ekonomiskajā labklājībā, stratēģiskajā autonomijā un Savienības klimata mērķu sasniegšanā.

Neraugoties uz apstrādes rūpniecības nozares ekonomisko nozīmi, tās īpatsvars IKP pēdējās desmitgadēs ir samazinājies, proti, no 17,4 % 2000. gadā līdz 14,3 % 2024. gadā. Nozare ir saskārusies ar problēmām, ko rada pastāvīgi augstās enerģijas cenas, globālais jaudas pārpalikums, izkropļota starptautiskā konkurence, augstas kapitāla un darbības izmaksas dekarbonizācijas panākšanai, regulatīvie šķēršļi, kā arī lēnas un neparedzamas atļauju piešķiršanas procedūras. Visas minētās problēmas apdraud gan tās konkurētspēju, gan spēju panākt dekarbonizāciju.

Tā rezultātā ražošanas apjomi, piemēram, energoietilpīgās nozarēs kopš 2019. gada ir samazinājušies par gandrīz 20 %, kas ir ievērojami vairāk nekā citās apstrādes rūpniecības nozarēs, un daļa ražošanas jaudas joprojām netiek pietiekami izmantota un nav rentabla. Ja netiks veikti steidzami pasākumi, lai šo tendenci pavērstu pretējā virzienā, dekarbonizācija ES notiks deindustrializācijas ceļā.

Tīrās tehnoloģijas arī saskaras ar problēmām konkurētspējas un piegādes ķēdes neaizsargātības ziņā. Ja runā par 15 galvenajām tīrajām tehnoloģijām, tad akumulatori, saules enerģijas moduļi un elementu ražošana ir tās tehnoloģijas, kurās ES ir vismazāk konkurētspējīga salīdzinājumā ar pārējo pasauli, un tā no Ķīnas importē aptuveni 50 % no sava pieprasījuma pēc akumulatoriem un 94 % no sava pieprasījuma pēc saules enerģijas moduļiem un elementiem.

Līdzīga konkurences problēma ir vērojama arī vairākās lejupējās piegādes ķēdēs. Piemēram, neraugoties uz kompensācijas maksājumiem, kas no 2024. gada 30. oktobra ir ieviesti saistībā ar Ķīnas akumulatoru baterijas elektrotransportlīdzekļiem, pasažieru transportlīdzekļu tirdzniecības bilance ar Ķīnu 2025. gadā kļuva negatīva (1,2 miljardi EUR gada pirmajā pusē). Turklāt automobiļu detaļu imports no Ķīnas laikposmā no 2021. gada līdz 2025. gadam palielinājās par aptuveni 4 miljardiem EUR (+66 %) salīdzinājumā ar eksporta uz Ķīnu samazinājumu par aptuveni 50 %. Tas ir saistīts ar 30–35 % cenu atšķirību starp Eiropas un Ķīnas ražojumiem. Šķiet, ka šī tendence paātrinās. Autobūves piegādātāju vidū jau ir paziņots par 76 000 darbvietau samazināšanu, un nākamajos piecos gados ir apdraudēts līdz pat 50 % no ražošanas apjoma.

Lai pievērstos šīm tendencēm, ar 2026. gada 4. martā pieņemto priekšlikumu Industriālās attīstības paātrināšanas aktam (*IAA*) izveido pasākumu satvaru industriālās jaudas kāpināšanas un dekarbonizācijas paātrināšanai stratēģiskās nozarēs, vienlaikus stiprinot ES ilgtermiņa noturību un labklājību.

Industriālās attīstības paātrināšanas akts: mērķtiecīgas Eiropas preferences un mazoglekļa prasību ieviešana stratēģisko nozaru atbalstam

Priekšlikumu veido **trīs galvenie pīlāri**: pieprasījuma palielināšana, lai izveidotu pirmtirgus tīriem produktiem, vienotā tirgus ietekmes izmantošana, lai piesaistītu kvalitatīvas ārvalstu investīcijas, un dekarbonizācijas projektu izvēršanas paātrināšana.

Attiecībā uz pirmo pīlāru – *IAA* izveido satvaru mazoglekļa un Savienībā ražotu rūpniecības produktu pirmtirgu attīstīšanai. Šīs iniciatīvas mērķis ir risināt ierobežotā pieprasījuma problēmu, kas traucē ražošanas izvēršanu un aizkavē investīcijas dekarbonizācijā. To panāk, izmantojot vienotā tirgus mērogu un palielinot pieprasījumu pēc produktiem, ko finansē, izmantojot publisko intervenci (publiskais iepirkums, izsoles un publiskā atbalsta shēmas). Saskaņā ar Komisijas paskaidrojuma rakstu ierosinātie pasākumi atspoguļo starptautiskās tendences un atbilst ES starptautiskajām saistībām, Savienības izcelsmes jēdzienu attiecinot arī uz produktiem, kas ražoti valstīs, ar kurām ES ir noslēgusi nolīgumu, ar ko izveido brīvās tirdzniecības zonu vai muitas savienību. Piekluve publiskā iepirkuma procedūrām tiek piešķirta tikai pretendentiem no valstīm, kurām ir garantēta piekluve.

Ar priekšlikumu tiek ieviestas mazoglekļa un/vai Savienības izcelsmes prasības atsevišķiem produktiem stratēģiskās nozarēs, tostarp:

- tēraudam, cementam (betona un javas līmenī) un alumīnijam, ja tos izmanto būvniecības un autobūves nozarē;
- elektrotransportlīdzekļiem, hibrīdtransportlīdzekļiem un degvielas elementa transportlīdzekļiem un to galvenajām sastāvdaļām;
- dažādām neto nulles emisiju tehnoloģijām.

Šīs horizontālās prasības *IAA* sasaista ar citiem pašreizējiem tiesību aktu priekšlikumiem, kuros šādi jēdzieni tiek izmantoti, piemēram, ar priekšlikumu par CO2 emisiju standartu pārskatīšanu attiecībā uz vieglajiem automobiļiem un furgoniem un priekšlikumu par tūriem uzņēmumu transportlīdzekļiem. Tās piemērotu visās publiskā iepirkuma procedūrās, izsolēs un publiskā atbalsta shēmās. Lai izvairītos no pārmērīga administratīvā sloga uzlikšanas ekonomikas dalībniekiem, kas piedalās iepirkuma procedūrās, uz kurām attiecas Industriālās attīstības paātrināšanas akts, atbilstība tiktu verificēta, izmantojot pašdeklarācijas sistēmu. Šī pieeja nodrošina saskaņotību ar spēkā esošajiem publiskā iepirkuma regulējumiem, vienlaikus paredzot, ka pārbaudi attiecina tikai uz tiem ekonomikas dalībniekiem, kuriem ir piešķirtas līguma slēgšanas tiesības.

Attiecībā uz tūrām tehnoloģijām Savienības izcelsmes prasības tiktu ieviestas, veicot grozījumus Neto nulles emisiju industrijas aktā ¹, nodrošinot to pilnīgu iekļaušanu minētajā regulējumā. Praksē šo prasību efektīva īstenošana tiktu atbalstīta ar jau esošajiem norādījumiem, piemēram, norādījumiem par akta 28. panta īstenošanu ², kā arī ar attiecīgo īstenošanas pieredzi, tostarp saistībā ar izcelsmes noteikumu piemērošanu.

¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2024/1735 (2024. gada 13. jūnijs) par pasākumu satvara izveidi Eiropas neto nulles emisiju tehnoloģiju izgatavošanas ekosistēmas stiprināšanai un ar ko groza Regulu (ES) 2018/1724.

² Komisijas paziņojums “Norādījumi par to, kā īstenot 28. pantu Regulā (ES) 2024/1735 par pasākumu satvara izveidi Eiropas neto nulles emisiju tehnoloģiju izgatavošanas ekosistēmas stiprināšanai un ar ko groza Regulu (ES) 2018/1724 (Neto nulles emisiju industrijas akts).

Šā satvara mērķis ir radīt paredzamus pieprasījuma signālus mazoglekļa rūpniecības produktiem, vienlaikus stiprinot ES izgatavošanas jaudu un stratēģiskās vērtības ķēdes saskaņā ar *Draghi* ziņojumā³ ietvertajiem ieteikumiem.

Šī pieeja ir vērsta uz tām stratēģiskajām nozarēm, kurās dekarbonizācijas izmaksas ir augstas, un kurās – bez Industriālās attīstības paātrināšanas aktā ierosinātajām darbībām – lejupējā ietekme uz cenām būtu ievērojama, tādējādi palielinot tirgus nepilnību risku. Tā ir iekļauta arī vienkāršošanas programmā, pēc iespējas racionalizējot spēkā esošos noteikumus un procedūras un vajadzības gadījumā balstoties uz tiem.

Attiecībā uz **otro pīlāru** – priekšlikumā ir paredzēti skaidri nosacījumi tādām ārvalstu investīcijām jaunās nozarēs (akumulatori, elektrotransportlīdzekļi, saules fotoelementi un kritiskās izejvielas), kas pārsniedz 100 miljonus EUR, lai nodrošinātu, ka šīs investīcijas rada reālu pievienoto vērtību, tostarp rada kvalitatīvas vietējās darbvietas, veicina inovāciju un nodrošina ciešāku integrāciju Eiropas vērtības ķēdēs. Tajā pašā laikā tā mērķis ir nodrošināt atbilstošu līdzsvaru starp dažādiem iniciatīvas pīlāriem, lai saglabātu Savienības pievilcību stratēģiskajām investīcijām, vienlaikus mazinot risku, ka investīcijas tiek novirzītas uz partnervalstīm, kuras gūst labumu no preferenciālas piekļuves vienotajam tirgum.

Trešā pīlāra ietvaros priekšlikums vienkāršo un digitalizē atļauju piešķiršanas procesu ražošanas projektiem, izmantojot pieeju “viens projekts, viena digitālā procedūra”. Tas arī paātrina atļauju piešķiršanas satvaru energoietilpīgiem dekarbonizācijas projektiem un atbalsta industriālo klasteru attīstību, katrā dalībvalstī izraugoties īpašas industriālās paātrināšanas zonas.

³ *Draghi, M. (2024). [The future of European competitiveness – In-depth analysis and recommendations \(Part B\)](#) (Eiropas konkurētspējas nākotne – padziļināta analīze un ieteikumi (B daļa)).*

Apspriežamie jautājumi

- Vai ierosinātajā satvarā paredzētie pasākumi, jūsuprāt, ir pietiekami, lai Eiropas Savienībā panāktu industriālās jaudas kāpināšanas un dekarbonizācijas paātrināšanu stratēģiskās nozarēs, vienlaikus arī nodrošinot pietiekami spēcīgus pieprasījuma signālus un investīciju noteiktību, lai tādējādi atjaunotu ES stratēģisko nozaru konkurētspēju?
- Vai uzskatāt, ka saistībā ar publiskajiem izdevumiem ierosinātie mērķtiecīgie Eiropas preferences un mazoglekļa kritēriji var stratēģiskās nozares efektīvi atbalstīt izgatavošanas jaudas saglabāšanā un paplašināšanā Eiropas Savienībā, radot minimālu papildu administratīvo slogu?
